

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ

CEZA HUKUKU BİLGİSİ

Ünite 6: Suçun Özel Görünüş Şekilleri (Teşebbüs – İştirak – İçtima)

Dr. Öğr. Üyesi Reşit KARAASLAN

Hafta 8

Ünite 6: Suçun Özel Görünüş Şekilleri (Teşebbüs – İştirak – İçtima)

Suçun Özel Görünüş Şekilleri

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ

TCK, tek bir kişi tarafından suç tipinin bir kez ihlal edilmesi ve suçun tamamlanmış olması ihtimali göz önüne alınarak kaleme alınmıştır.

1

Ünite 6: Suçun Özel Görünüş Şekilleri (Teşebbüs – İştirak – İçtima)

Suçun Özel Görünüş Şekilleri

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ

- ☐ fiilin icrasının yarıda kalması yahut fiilin icrası tamamlanmakla beraber neticenin gerçekleşmemesi (**teşebbüs**);
- ☐ bir suçun birden fazla kişinin katılımıyla işlenmesi (**iştirak**);
- ☐ bir veya birden fazla fiille aynı suç tipinin yahut farklı suç tiplerinin gerçekleştirilmesi mümkündür (**içtima**).

Teşebbüs

- Fiilin icrasına başlanmış olmakla birlikte, icra hareketleri tamamlanamamış yahut fiilin icrası tamamlanmakla beraber tipik netice gerçekleşmemiş olabilir. Böyle bir durumda, suçun yasal tanımında yer alan tüm maddi unsurlar gerçekleşmediği için, sürecin tamamlandığından söz edilemez.
- İşte sürecin tamamlanmadığı, bir başka ifade ile failin suç yolunda daha fazla ilerleyemediği durumlarda, suç teşebbüs aşamasında kalır.

Teşebbüs

- ★ Suçun teşebbüs aşamasında kalması hâlinde, cezalandırmaya imkân veren yasal bir düzenleme bulunmadıkça, failin teşebbüs aşamasında kalan suçtan sorumlu tutularak cezalandırılması mümkün değildir. Çünkü böyle bir durumda suçun kanuni tarifinde yer alan maddi unsurların tümü gerçekleşmediği için, “tipiklik”ten söz edilemez.
- ★ *Bu itibarla teşebbüse ilişkin hükümler, cezalandırılabilirliğin alanını genişletici nitelik taşırlar.*

Teşebbüs

Suç teşebbüsten söz edebilmek için aranan dört şart vardır:

1. Kasten işlenen bir suçun varlığı,
2. İcra hareketlerinin başlamış olması,
3. Fiilin elverişli olması,
4. Failin elinde olmayan nedenlerle icra hareketlerinin tamamlanamaması veya neticenin gerçekleşmemesi.

Teşebbüs

Fiilin elverişli olması

- ★ Suça teşebbüs için aranan diğer bir koşul, gerçekleştirilen fiilin neticeyi meydana getirmeye “elverişli” olmasıdır.
- ★ Fiilin, somut olayın koşullarında suçun yasal tanımında yer alan neticeyi meydana getirme açısından “elverişlilik” niteliğini taşımadığı hâllerde elverişsiz teşebbüsten söz edilir ve fail işlemeyi kastettiği suça teşebbüsten dolayı sorumlu tutulmaz. Buna karşın işlenmek istenen suç bakımından konu mevcut değil ise ortada işlenemez suç vardır.

Teşebbüs

Failin elinde olmayan nedenlerle icra hareketlerinin tamamlanamaması veya neticenin gerçekleşmemesi

Suçta teşebbüs için aranan dördüncü koşul, failin elinde olmayan nedenlerle icra hareketlerini tamamlayamamış veya icra hareketlerini tamamlamakla birlikte neticenin gerçekleşmemiş olmasıdır.

Gönüllü Vazgeçme

- Gönüllü vazgeçme, failin kendi isteği ile icra hareketlerine devam etmemesi veya icra hareketlerini tamamladıktan sonra etkin çaba göstererek neticenin meydana gelmesini önlemesidir.
- Gönüllü vazgeçme, cezayı kaldıran şahsi bir sebeptir.

4

İştirak

➤ İştirak hâlinde işlenen suçlarda, suçun işlenişine bulunulan katkının normatif bir değerlendirmeye tabi tutulması suretiyle sorumluluk statülerinin belirlenmesi gerekmektedir. Suç ortağı, ya “fail” ya da “şerik” sıfatını taşır; “faillik” ve “şeriklik” olmak üzere iki iştirak statüsü vardır.

Müşterek Fail

- ❖ Müşterek faillikte, her bir suç ortağı “fail” statüsündedir. Her bir fail fiil üzerinde hâkimiyet kurarak suçun konusuyla doğrudan temasa geçtiği için müşterek faillikte bağlılık kuralı uygulanmaz.
- ❖ Örneğin, bir banka soygunu sırasında A silahıyla bankadakileri etkisiz hâle getirirken; B kasadaki paraları alır (m. 148).

Dolaylı Fail

Suç, bir başka kişinin vasıta olarak kullanılması suretiyle de işlenebilir (m. 37, f. 2). Bu durumda, arka plandaki şahıs, suçun icra hareketlerini gerçekleştiren şahıs ve onun hareketi üzerinde üstün hâkimiyet kurmak suretiyle “dolaylı fail” sıfatını alır.

Şeriklik - Azmettirme - Yardım Etme

- Şeriklik türü olan azmettirme, belli bir suçu işleme hususunda henüz fikri olmayan kişiye suç işleme kararının verdirilmesidir.
- Şerikliğin bir diğer türü yardım etmedir. Yardım etme, bir başkasının kasten işlediği suçun kasten desteklenmesini ifade eder.

- ❖ İçtima kuralları (m. 42-44) bir kimse tarafından birden fazla suç işlenmesi hâlinde failin sorumluluğunun ve bu bağlamda verilecek cezanın nasıl belirleneceği sorununa çözüm getirmektedir.

- ★ Ceza hukukunda “kaç tane fiil varsa o kadar suç, kaç tane suç varsa o kadar ceza vardır” kuralı geçerlidir. İşlenen her bir suçtan ayrı cezaya hükmedilir ve her bir ceza bağımsızlığını korur (gerçek içtima).

- ★ TCK’da gerçek içtima kuralı benimsenmiş, fakat suçların içtimasına ilişkin hükümlere yer verilmek suretiyle bu kurala bazı istisnalar getirilmiştir. Suçların içtimai kapsamında; bileşik suç (m. 42), zincirleme suç (m. 43, f. 1), aynı nev’iden fikri içtima (m. 43, f. 2) ve farklı nev’iden fikri içtima (m. 44) hükümlerine yer verilmiştir.

İçtima

Zincirleme suçtan söz edilebilmesi için

- birden çok fiilin bulunması,
- bu fiillerin her birinin değişik zamanlarda işlenmesi ve
- aynı suçu oluşturması,
- ayrıca bir suç işleme kararının icrası kapsamında işlenmesi ve mağdurun aynı kişi olması gerekir.

İçtima

Örnek: failin, aynı suç işleme kararı icrası kapsamında aynı kişinin evine farklı günlerde girerek değerli eşyaları alması.

İçtima

Tek fiille aynı suçun birden fazla kişiye karşı işlendiği hâllerde, **aynı nev’iden** **fikri içtima** söz konusudur.

Örneğin, tek sözle birden fazla kişiye hakaret edilmesi yahut birden fazla kişinin tehdit edilmesi, tek fiille birden fazla kişinin hürriyetinden yoksun kılınması gibi.

Bir fiil birden fazla farklı suçun oluşmasına sebebiyet veriyorsa, **farklı nev’iden fikri içtimadan** söz edilir

Örneğin, bir kimsenin otomobiline spreyle boyayla tahkir edici sözler yazılması hâlinde tek fiille hem hakaret (m. 125) hem de mala zarar verme suçu (m. 151) işlenmektedir.

Konu Başlığı

Kanunda bağımsız bir suç olarak tanımlanan fiil, bir başka suçun temel şekline veya daha ağır cezayı gerektiren nitelikli şekline ilişkin unsur oluşturuyorsa **bileşik suç**tan söz edilir (m. 42).

İçtima

Örneğin, cebir (m. 108) veya tehdit (m. 106) ile hırsızlık suçu (m. 141) birleşerek, yağma suçunu (m. 148) oluşturur. Yağma suçu, cebir veya tehdit ile hırsızlıktan ayrı, tamamen bağımsız bir suçtur. Cebir veya tehdit kullanarak başkasının malını alan kişi, sadece yağma suçunu işlemiş olur.